

ועד"י יש לחזק נמי קושא אחא שיש להקשות בהך דמשיחא דף למד"ע"ב דאמר יריב ליה פלגא דזוזא ואפקרה חויה דהוא קא בעי למהדר לחזי בהו, א"ל לב"ע אפקרנהו ולך לא אפקרנהו, ומקמי בגמרא ותי הוי הפקר בכה"ג ומסיק אלא רבי ישמעאל לב"ע אפקרנהו ובמלתא בעלמא הוא דאוקמיא ע"ש, וקאא איך ויליא שקר ח"ו מפיו לומר לו לך לא אפקרנהו, וע"פ האמורא חמי שפיר דכונת רבי ישמעאל בלבו בדברים אלה הוא כך לב"ע אפקרנהו ואתה בכלל, אבל לך לבדך בפרשות וביחידות לא הפקרתם, אלא אחא בכלל כ"ע קאן, וכמו הך דגישין דף ד' ס"ב גבי רב כהנא, דאמר ר"ל גבי יעקב אשיה שאמר אחי עש כבודי שבהתי לעיל:

העולה מכל האמור הוא דמ"ש הגאון שבות יעקב דמוכר לשטות מדין דק"ל מוכר לשטות מפני דרכי השלום, הגה לפ"ד ספר חסידים הנו"ל, אין הוכחה מזה כי זה איירי במשנה על העבר ולא במשנה על אותו שעה שמוכר בזה, אבל מכל הנך דוכתי שבהתי לעיל בס"ד יש להוכיח לג"ד שמוכר לשקר כדי לבדוק האמת וכדי להעמיד האמת על צדיו וחיובו, והש"ת יאיר שינינו באור תורתו חט"ר:

סימן ב.

שאלה. בשאלתי מערי פרס ע"י ח"ר שלמה חולין נר"ו. ראובן ושמעון נתנו כל א"א מאחיס ותמשיס תומאן, שהיו שותפין וע"י והתנו וע"י ראובן ישב בעיר יוד ושמעון ילך לעיר אלפסהאן, והתנו שישב שמעון בעיר אלפסהאן שנה אחת או שתי שנים, ויחזור שמעון ליד יעשו חשבון, ובשאלך שמעון לאלפסהאן ומכר סחורה שלקח מן יוד כתב לראובן סחורה פ' מכרתי בשלשה ועשרים אלף, וסחורה פ' מכרתי בשנים ועשרים אלף, ובשהגיע הכתב לראובן ראה בפנקס שלו כי הסחורות האלה קנה אותם כל אחת בששה עשר אלף, נמצא סחורה אחת הרייחה ז' אלף, וסחורה אחת הרייחה ששה אלף, והלך לראובן ולקח עוד ארבע מאות תומאן מגוי ברביח בלא רשות שמעון, וקנה סחורות מירם ממירם שוים ושלח לשמעון, ובשהגיע אלו הסחורות ליד שמעון מכר אותם וגשאריו המעות אללו ולא שלח לראובן לא הקדן ולא הרייח, והלך שמעון ועשה שותפות עם אחרים, וקנה ומכר מאלפסהאן ושלח סחורה מעיר לעיר, אח"כ שמעון ראובן שקנה שמעון סחורה ושלח לעיר טהראן, ובתב לשמעון אלו המעות לקחתי מן הגוי, ובכל יום ויום אני נותן רביח ולמה אחת שולח לעיר אחרת וקונה ומוכר באלפסהאן, ובתב שמעון לראובן אני שולח סחורה לעיר אחרת, אם ירייח אין אני אוכל הרייח לבד, ועוד סחורה של יוד אין מריית, ובאלפסהאן אני קונה ומוכר אם ירייח, ובשהגיע הכתב הזה לראובן אמר בלבו אפשר שיתב טוב זה העסק ושתק ראובן, והמתין עד שתי שנים ולא בא שמעון ליד, ובתב ראובן לשמעון למה לא באת, או חבא ונעשה חשבון, או חתכוב בנייר לורת חשבון עד אראה מה עשית, מה עשה שמעון כתב כל סחורה ששלח ראובן ליד, וכל סחורה ששלח הוא לראובן, ולא כתב בכמה קנה ובכמה מכר ואם הרייח או הפסיד, אח"כ המתין ראובן עוד ב' שנים ולא בא החשבון ליד, וג"כ כתב לו או חבא ונעשה חשבון או חתכוב לורת החשבון ותשלח לי וג"כ כתב שמעון מה ששלח הוא לראובן ומה ששלח לו ראובן ולא כתב כילד מכר הסחורה, ועוד המתין ראובן ב' שנים אחרים ולא בא שמעון, וג"כ כתב לו ראובן או חבא או חתכוב לורת החשבון, וג"כ כתב שמעון כמו שעשה מקודם, וסוף סוף כשראה ראובן כן הלך לאלפסהאן אלל שמעון וטשו חשבון זש"ו, ומלא סהריים ראובן ביזר מאחיס תומאן, ושמעון

הפת, רבי אומר הפת מותרת וחכ"א הפת אסורה, והתניא איפכא, שמואל איפכא תני, ואכ"א בעלמא קסבר שמואל הלכה כרבי מחבירי ולא מחביריו, ובהא אפילו מחביריו וסבר אמרייה איפכא כי רבי דניקוס רבין לאיסורא, ופירש רש"י אפכה ואשניה ויעשו בני אדם כמותם שהכל הולכים אחרי רבים, שם אני אומר הלכה כרבי שהוא יחיד, לא יאמינו לי ע"ש. גם מלינו בגמרא דקדושין דף מ"ד ע"ד דקאמר אפכה שדרה לקמיא דרב, ופירש רש"י אפכה בשם קרנא לריבא גמ' ומילון, ובשם שמואל דברים בגו, ושדרה לקמיא דרב דידע אם יודה לדברי שמואל שהיה חלוק על הדבר, ומשום דרב אדוניו של שמואל היה, אפכה אולי יודה לדברי קרנא שאמרו בשם שמואל ע"ש: **הנה** מכל מקומות הני יש להוכיח לג"ד דשרי לשקר כדי להעמיד הדבר על אמתותו וכמו שיראה הרוואה בכל חרף וחרף מנייהו, ואותם הראיות שהביא רבינו חיד"א מקמא דף ק"ג ומשבושות דף ל"א לאסור, כבר הוא בעלמו כחש עליהם שיש לדחות:

ברם מה שסאך הגאון שבות יעקב להחיר השקר בכה"ג מהאי טעמא דק"ל דמשנין מפני דרכי השלום, יש להעיר בזה ממש בפסד חסידים סי' קכ"ו וז"ל, דע אע"פ שאמרו מוכר לשטות מפני דרכי השלום, אם יבא נכרי או יהודי וימכר לאדם תלוז לי מעות, ואינו מלוז לו ברטון כי ירא פן לא יפרע לו, אינו יכול לומר אין לי כי מה שמוכר לשטות מפני דרכי השלום, זהו בשבב עבר הדבר עכ"ל, ובתב רבינו חיד"א ז"ל בביאורו שם, אפ"כ דכמה פוסקים סוברים דעובר על השבועה לשבב חמור יותר מעבד שבועה דלהבא, כמבאר בח"מ סי' ל"ד דין י"ח הכא משנה על אותו שעה בגון אומר אין לי ויש לו וכו', ואע"ג דאמרינן פ"ב דמילעא עבדי רבנן דמשנין במסכתא, והוא אם שגורה בפיו מסכתא זו ואומר לאו, והרי הוא משנה מה שהוא עתה, שאני החס משום ענוה ושלח להחזיק טובה לעלמו מוכר, ולמדנו מזה דעטעו יותר מהשלום בפסד זה עכ"ל ע"ש, מיהו זה יבא נכון לפי פירוש רש"י שפירש משום ענוה ולא לפי ההוספות ומפרשים אחרים: **והנה** לפי תירוק רבינו חיד"א ש"כ כתב דהתם משום ענוה שאני, ניחא דף ח"ר משנה בהלל הזקן חסידים הני' מדין דבילה דף ק', ח"ר משנה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה ביו"ט, חבירו עליו תלמידו שמאי הזקן אמרו לו מה טיבה של בתימה זו, אמר להם נקבה ולזבחי שלמים הבאתיה, כשכש להם בזבחה והלכו להם ופירש רש"י נקבה שאין עולה נקבה ולזבחה השלמים הבאתיה ומרוב ענותותו של הלל היה משנה מפני השלום ע"כ ע"ש, והנה החס שינה במה שהוא עתה, אך לפ"ד רש"י דעבד כן משום ענוה ניחא, ובכר למד רבינו חיד"א מהך דפ"ב דמילעא דענוה עדיפה מהשלום בענין זה. מיהו לקושיא של רבינו חיד"א מהך דמילעא אנא עבדא חרנתי באופן אחר, דהתם אין זה שינוי גמור אם שאלין אותו אם יודע וישיב לאו, כי בשיעור הידיעה יש כמה מדרגות וכל חד אע"פ שהוא יודע נקרא אינו יודע לגבי הגדול ממנו שיש לו בהידיעה יותר ושגורה בפיו יותר, וא"כ אם אמר איני יודע כונתו לומר לגבי רבי פלוני נחשב אני שאני יודע:

ודע כי מהך דכתובות דף י"ז כילד מרקדים לפני הכלה כה"א כלה נאה וחמודה, ולא חשו משום מדבר שקר תרחק, כמו שחשו ב"ש, ואע"ג דבזה משנין מפני השלום באותה שעה ולא על העבר, אין להקשות מזה על ספר חסידים הנו"ל, דאף דאין אומרים כלה זו נאה, אלא אומרים בבסה, ואפשר שיכוונו בלבם על כלה אחרת, ועוד אפילו אם יש לה מדה אחת טובה יכולים לומר עליה כלה נאה: